

Теорія і методологія освіти

Створення Національної системи кваліфікацій – проблема загальнонаціонального рівня

Світлана СИСОЄВА,

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу інноваційних педагогічних технологій Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих

В умовах глобалізованої економіки, процесів світової та європейської інтеграції, нових вимог до професійної компетентності фахівців постає необхідність створення в Україні зрозумілої на вітчизняному, європейському і світовому рівнях Національної системи кваліфікацій (НСК).

Стратегічними завданнями Національної системи кваліфікацій є інтеграція України в європейський освітній і економічний простір через узгодження й співвіднесення змісту вітчизняних та європейських кваліфікацій, забезпечення українським фахівцям рівних з європейськими соціально-економічних прав та оплати праці. Окрім того, Національна система кваліфікацій передбачає створення механізму для визнання кваліфікацій, здобутих у процесі формальної, неформальної та інформальної освіти; забезпечення доступності та якості освіти, мобільності фахівців, їх кар'єрного просування; мотивацію до навчання упродовж життя.

На внутрішньому ринку праці актуальність створення НСК посилюється ще й тим, що система кваліфікацій (дипломів, свідоцтв) в Україні є недосконалою. Вона не дає об'єктивної інформації про результати навчання, не відображає вимог роботодавців й інших соціальних партнерів, а тому приводить до якісного розриву між попитом та пропозицією кваліфікованої робочої сили на ринку праці; умови ліцензування діяльності навчальних закладів не дають змоги оперативно і гнучко реагувати на потреби роботодавців.

Цінність такої структури, як Національна система кваліфікацій, полягає в тому, що вона надає:

– роботодавцям: надійні індикатори для визначення рівня умінь претендентів на робочі місця і працівників;

– працівникам: можливість обґрунтовано планувати навчання і кар'єру;

– особам, які відповідають за освітню політику: дані для формування напрямів подальшого розвитку системи неперервної професійної освіти і навчання;

– органам забезпечення якості освіти: способи і методи точного визначення вимог до свідоцтв і дипломів, засоби моніторингу системи кваліфікацій;

– навчальним структурам: джерело інформації про офіційні кваліфікації, механізми забезпечення якості.

Процес формування НСК є довготривалим, що підтверджує зарубіжний досвід.

I. Національна система кваліфікацій: сутність, ключові поняття, структура

Національна система кваліфікацій – це визнана на національному і міжнародному рівнях цілісна система, призначена для забезпечення прозорості, порівняння та визнання кваліфікацій, отриманих у процесі формального, неформального й інформального навчання, дипломів і свідоцтв про освіту з метою розвитку академічної та професійної мобільності громадян України на внутрішньому, європейському і світовому ринках праці.

НСК є засобом узгодження пропозицій кваліфікацій працівників від системи освіти і навчання та попиту роботодавців (ринку праці), а також перспективних вимог ринку праці, сформульованих у термінах знань, умінь і компетенцій. Це узгодження

здійснюється на основі механізмів правового й інституційного регулювання взаємодії системи освіти і ринку праці. Нині в країні формується «риннок кваліфікацій», на якому «цінність» працівника визначається його реальною кваліфікацією. «Риннок кваліфікацій» почав витіснити панівний донедавна «риннок дипломів», на якому цінність працівника визначалася дипломом про здобуту освіту в певному навчальному закладі.

Аналітичний огляд проблеми показує, що при створенні НСК в Україні переваги надаються європейським підходам: впроваджується міжнародний еталонний рівень; здійснюється підтримка концепції навчання упродовж життя шляхом об'єднання окремих систем освіти і навчання; визначається методика перенесення залікових одиниць; розвивається здатність роботодавців оцінювати профіль і актуальність кваліфікацій; забезпечується можливість «навчання серед рівних» між державами. Особлива увага приділяється наступності освітніх програм для створення траєкторій навчання з метою отримання певної кваліфікації.

Національна система кваліфікацій спрямована на забезпечення:

- відповідності кваліфікацій фахівців з вищою освітою і робітників вимогам роботодавців;
- узгодження систем кваліфікацій (професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти);
- визнання результатів неформального та інформального навчання, трудового досвіду, що сприятиме розвитку системи неперервного професійного навчання упродовж усього життя;
- підвищення результативності співпраці із соціальними партнерами.

Створення Національної системи кваліфікацій потребує: змін у законодавстві про освіту і працю; формування нових інституціональних механізмів; радикальних змін у класифікації видів професійної діяльності і освітніх програмах; створення ефективних механізмів прогнозування ситуації на ринку праці.

Сформулюємо основні концептуальні положення, на яких ґрунтується розроблення Національної системи кваліфікацій:

- результати навчання повинні використовуватися як основа для формування дескрипторів кваліфікаційних рівнів;
- у створенні НСК беруть участь усі зацікавлені сторони, що представляють як сферу освіти, так і ринок праці;
- відбувається розподіл відповідальності і координація дій усіх зацікавлених сторін щодо проектування системи забезпечення якості освіти, яка передбачає офіційне визнання результатів неформального та інформального навчання;
- НСК є гнучкою, що забезпечується механізмами, які надають широкі можливості для вибору шляхів і способів здобуття кваліфікацій. При цьому не виключається можливість поступового опанування кваліфікацій, визнання результатів

неформального навчання, зокрема навчання на робочому місці, а також розширення переліку самих кваліфікацій.

Національна система кваліфікацій сприяє досягненню чотирьох головних цілей сучасної освіти: підготовка до діяльності в умовах ринку праці; підготовка активного громадянина демократичного суспільства; розвиток особистості; формування широкої бази знань.

Структурно НСК має охоплювати такі взаємозв'язані і взаємозумовлені елементи:

1) перелік галузей професійної діяльності (видів економічної діяльності) з відповідними професіями/спеціальностями (Національний класифікатор кваліфікацій);

2) професійні стандарти, що базуються на видах економічної/галузях професійної діяльності, які дають змогу уточнити і систематизувати як класифікатори, задіяні на ринку праці, так і напрями підготовки в системі освіти і навчання; необхідний рівень освіти і навчання (професійні компетенції) у формі каталогу програм навчання;

3) процедуру визнання професійних стандартів (правила і механізми; реєстрація);

4) освітні стандарти;

5) Національну рамку кваліфікацій (НРК): каталог кваліфікацій, ранжованих за рівнями, за кожною галузю професійної діяльності із зазначенням рівня необхідної освіти і результатів навчання (компетенцій) у формі каталогу програм навчання. Каталог кваліфікацій містить опис кваліфікацій за рівнями і галузями професійної діяльності та модулі, необхідні для здобуття кваліфікацій. Він є основою для оцінювання компетенцій і сертифікації кваліфікацій;

6) систему забезпечення якості кваліфікацій та підтримки НРК (процедури оцінювання і підтвердження, тобто сертифікації/валідації результатів формальної, неформальної та інформальної освіти і трудового досвіду; інформаційна інфраструктура, консультаційні служби; служби з профорієнтації);

7) інституціональні механізми НСК (координація, організація, фінансування, контроль якості).

II. Національна рамка кваліфікацій: сутність, визначення, проблеми розроблення

Головним елементом Національної системи кваліфікацій є Національна рамка кваліфікацій.

Кваліфікація у європейському контексті – це офіційне визнання цінності індивіда на ринку праці та в подальшій освіті й підготовці; підтверджена уповноваженим органом наявність у людини знань, умінь і широких компетенцій відповідно до прийнятих стандартів. Кваліфікація, відповідно до Міжнародної стандартної класифікації занять (МСК3-88), визначається як здатність працівника виконувати конкретні завдання й обов'язки в межах певного виду діяльності, що характеризується такими двома параметрами: рівнем кваліфікації, зумовленим складністю й обсягом виконуваних завдань і обов'язків; кваліфікаційною спеціалізацією, яка визначається конкретним масивом необхідних знань.

Аналіз різних визначень НРК дає змогу зробити таке узагальнення: Національна рамка кваліфікацій – це системний і структурований за рівнями опис визнаних на загальнонаціональному рівні кваліфікацій; інструмент взаємозв'язку сфери праці і сфери освіти; узагальнений опис кваліфікаційних рівнів та основних засобів і шляхів їх досягнення; засіб не тільки для визначення, порівняння і класифікації національних кваліфікацій відповідно до потреб ринку праці і напрямів професійної підготовки в освітній галузі України, а й зіставлення їх із відповідною системою Європейського Союзу на основі пріоритету результатів навчання.

Отже, Національна рамка кваліфікацій є ключовим нормотворчим документом для впорядкування організаційної й дидактичної діяльності на всіх рівнях системи освіти України, працевлаштування випускників навчальних закладів на національному та європейському ринках праці.

Класифікацію та визначення кваліфікацій у НРК подано у формі переліків дескрипторів – узагальнених описів результатів навчання, що містять чітко сформульовані критерії («точки відліку») відповідно до певної кваліфікації. Отже, Національна рамка кваліфікацій об'єднує кваліфікації різних рівнів і типів на основі загальних і узгоджених дескрипторів/описів кваліфікацій та критеріїв рівнів і типів кваліфікацій. Усі кваліфікації повинні бути систематично описаними, зрозумілими на міжнародному рівні, цілісно взаємозв'язаними.

Цінність НРК для кожного громадянина України полягає в тому, що вона розширює доступ і наступність у здобутті кваліфікацій та їх офіційне визнання, оскільки охоплює всі рівні кваліфікацій, які можна отримати в системах загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти. У НРК закладається механізм класифікації і типологізації кваліфікацій за рівнями відповідно до переліку погоджених дескрипторів, що описують вимоги до кваліфікаційного рівня, забезпечують прозорість кваліфікацій і дають змогу кожній людині створювати власні траєкторії переходу від освіти до трудової діяльності, оскільки враховуються результати всіх видів освіти.

Складовими блоками Болонського пакета освітніх реформ є результати навчання. Отже, логічно, що саме вони є основою класифікації кваліфікацій. Те, що ученя вивчив і вміє робити після закінчення процесу навчання, становить зміст поняття «результат навчання». Тому ця категорія визначається у форматі знань, умінь та компетентності. *Знання* – це результат засвоєння інформації у процесі навчання. Знання охоплюють факти, принципи, теорії і практики, пов'язані зі сферою професійної діяльності або навчання. У Європейській рамці кваліфікацій (ЄРК) знання описано як теоретичні та/або фактичні. *Вміння* – це здатність застосовувати знання та використовувати ноу-хау для вирішення завдань. У ЄРК уміння описано як когнітивні (пов'язані з використанням логічного інтуїтивного і творчого

мислення) чи практичні (здатність до використання методів, матеріалів, інструментів і приладів). *Компетентність* – це підтверджена здатність використовувати знання, вміння й особистісні, соціальні та/або методологічні здібності у роботі або навчанні для професійного й особистісного розвитку. Компетентна або ефективна дія передбачає мобілізацію знань, когнітивних і практичних навичок, соціальних та поведінкових компонентів. У ЄРК компетентність описується з погляду відповідальності та самостійності [5].

Використання результатів навчання як основи для опису кваліфікацій сприяє:

- формулюванню вичерпного переліку вимог щодо досягнень учня після успішного завершення навчання;
- підвищенню прозорості і порівнюваності стандартів як у межах певної кваліфікації, так і між ними;
- забезпеченню єдиного формату для різних форм навчання та встановленню взаємозв'язку між професійно-технічною і вищою освітою;
- розробленню наскрізних навчальних програм без повторень у різних модулях, програмах, кваліфікаціях;
- точному визначенню ключових завдань освітньої програми;
- взаємодії між викладанням, навчанням та оцінюванням;
- подальшій роботі над проблемами, пов'язаними з оцінюванням, розробленням відповідних критеріїв, підвищенням ефективності й варіативності навчання;
- створенню незалежних референтних точок/системи координат для розроблення й оцінювання стандартів як на національному, так і міжнародному рівнях;
- чіткому формулюванню досягнень і якостей, що належать до сфери кваліфікацій та відповідають інтересам роботодавців, закладів освіти і суспільства;
- офіційному визнанню кваліфікацій громадян і підвищенню їх прозорості, що сприятиме перенесенню залікових одиниць і розвитку мобільності тих, хто навчається.

На часі – вирішення завдання розроблення НРК із урахуванням досвіду створення Європейської рамки кваліфікацій, національних рамок країн – учасниць Болонського і Копенгагенського процесів.

Оскільки НРК повинна забезпечити чітке визначення цілей і завдань кваліфікацій, точок інтеграції і накладання окремих кваліфікацій, формування основи для розвитку існуючих кваліфікацій та розроблення нових, вона потребує:

- створення механізмів визнання результатів неформального та інформального навчання;
- переорієнтації системи професійної освіти всіх рівнів на компетентції;
- створення ефективної системи забезпечення якості освіти.

Аналітичний огляд розв'язання цієї проблеми дає змогу зробити висновок, що на сьогодні є такий загальний алгоритм розроблення НРК: профстандарту → галузеві рамки → структура/рівні НРК → дескриптори рівнів → освітні стандарти → види дипломів і сертифікатів.

У Національній рамці кваліфікацій в частині вищої освіти має бути враховано зрозумілі і погоджені на загальнонаціональному рівні цілі. Цикли і/або рівні, введені до неї, повинні чітко співвідноситися з дескрипторами рівнів кваліфікацій, спрямованими на результат навчання.

Зауважимо, що НРК об'єктивно забезпечує умови для навчання упродовж життя, оскільки сприяє:

- зниженню витрат на здобуття кваліфікації за рахунок визнання неформального та інформального навчання;
- поетапному освоєнню кваліфікацій і перенесенню одиниці кваліфікації з одного контексту в інший за умови зміни траєкторій навчання;
- підвищенню кваліфікації фахівців відповідно до розвитку інновацій і технічного прогресу.

Для успішного впровадження Національної рамки кваліфікацій і Національної системи кваліфікацій необхідно сформулювати в суспільстві розуміння призначення й ролі НРК та НСК на національному й особистісному (для кожного громадянина) рівнях; виробити єдиний термінологічний апарат і розробити професійні стандарти; створити нормативно-правовий та інституційний механізми реалізації професійних стандартів.

III. Нормативно-правові, організаційно-технологічні та науково-методичні проблеми створення НСК і НРК

Науковці і практики, які працюють над створенням Національної системи кваліфікацій, наголошують на нагальній потребі обговорення проблем, пов'язаних з цим процесом, на загальнонаціональному рівні, адже вони стосуються кожного громадянина України. Серед таких проблем можна виділити:

1. Відсутність у країні інституцій, що розробляли б та ефективно супроводжували систему кваліфікацій нового типу, хоча на сьогодні вже розроблено проект законодавчої ініціативи, проект концепції НСК. У Законі України «Про вищу освіту» визначено освітні (неповна, базова, повна вища освіта) та освітньо-кваліфікаційні рівні (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр), а також підходи щодо розбудови НСК та НРК. Основні характеристики НСК викладено у переліках спеціальностей, галузевих стандартах вищої освіти (ОКХ, ОПП). В них, зокрема, вписано основні професійні вимоги та професійні кваліфікації (спеціалізації), тобто дається елемент рамки професійних компетенцій. Однак все ще не розроблено переліку кваліфікацій. Відповідно до Європейського реєстру агенцій із забезпечення якості вищої освіти (від 4 березня 2008 р.; цього ж дня Україна приєдналася до EQAR), в Україні буде створено національну агенцію для

визнання дипломів, кваліфікацій та наукових ступенів. Це перша інституція нового типу в Україні, яка гармонізуватиме освітньо-професійну систему. Однак спілки роботодавців фактично не беруть участі у професійно-кваліфікаційній сфері. Тому розроблення НСК вимагає: принципово нових підходів, провідної ролі сфери праці, формування кадрів для інституційних структур НСК. Постає необхідність у створенні нормативно-правової бази НСК: визначення необхідних змін у чинній нормативно-правовій базі; розроблення нового законодавства або інших нормативно-правових норм.

2. Орієнтація на перехід до рамки кваліфікацій європейського простору вищої освіти, яка робить акцент виключно на академічній кваліфікації випускників вищої школи, не відповідає запитам ринку праці й системі вищої освіти України. Для підвищення ефективності вищої освіти необхідно забезпечити можливість переходу від професійно-технічної до вищої освіти, а також переміщення між різними формами вищої освіти. Основним завданням є створення в Україні єдиної рамки кваліфікацій для вищої і професійно-технічної освіти на базі системи кваліфікацій, професій і спеціальностей, формування гнучких освітніх траєкторій, а також забезпечення зв'язку між вимогами до випускників та вимогами ринку праці.

3. Рамка, створена на основі результатів навчання та учіння, може бути реалізована тільки в тому разі, якщо класифікацію кваліфікацій побудовано так, щоб сприяти працевлаштуванню. Необхідно наголосити, що вимоги до формальної освіти і професійної підготовки є тільки одним із компонентів вимірювання кваліфікаційного рівня. Найважливішим детермінантом кваліфікаційного рівня є співвідношення завдань, які виконуються за певною професією, і завдань, визначених для кожного кваліфікаційного рівня.

4. Розв'язання потребує проблема, пов'язана з існуванням двох моделей кваліфікаційних рамок (Болонської і Копенгагенської), принципова відмінність між якими зумовлена бінарною опозицією: академічна кваліфікація – професійна кваліфікація. Тому при розробленні НРК необхідно обов'язково уточнювати галузь її призначення та системотвірну кваліфікацію – академічну чи професійну. Така ситуація виникла у зв'язку з тим, що Болонський та Копенгагенський процеси спрямовані на реформування освітніх систем різного рівня: Болонський – вищої освіти, Копенгагенський – професійно-технічної. В основі «болонського еталону» є дублінська модель універсальних описів результатів навчання. Дублінські дескриптори описують сутність і природу кваліфікації в цілому за такими критеріями: знання та розуміння; застосування знань і розуміння; формулювання суджень; комунікативні навички; здатність до самостійного навчання. Сутність «копенгагенського еталону» (метарамка EQF – LLL) відображає формула EQF = Мобільність + Навчання упродовж усього життя, а дескрипторами є: знання,

вміння, компетентність, що охоплюють особистісні та професійні результати.

Структура Державного стандарту вищої освіти (ДСВО) України дає змогу інкорпорувати до його складу дескриптори обох розглянутих метарамок. Виділяють два складники ДСВО – «Вимоги до освітніх рівнів» і «Вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів». За основу «Вимог до освітніх рівнів» можна безпосередньо взяти дублінські дескриптори, як це зроблено у більшості країн – учасниць Болонського процесу, а для «Вимог до освітньо-кваліфікаційних рівнів» дати описи результатів навчання, сформульовані на основі дескрипторів EQF – LLL (авторська версія О.Голубенко і Т.Морозової) [2].

5. Для кожного освітньо-кваліфікаційного рівня варто проводити ретельний аналіз міжнародного досвіду щодо створення НРК на основі результатів навчання. Орієнтація на Болонський процес повинна усвідомлюватися як стимул для осмислення європейських вимог і стандартів з метою визначення можливостей удосконалення української системи освіти на новому етапі. Вітчизняна педагогічна наука і практика має багаті традиції у дослідженнях формалізації вимог до професійної підготовленості випускників вищих навчальних закладів. Перехід від традиційного до компетентнісного підходу в описі вимог освітньої програми й результатів її освоєння не передбачає додаткових витрат на вищу освіту в Україні. Заслуговує на увагу російський досвід. Росія обстоює збереження інституту докторантури із захистом докторських дисертацій та присвоєнням ученого ступеня доктора наук як особливості національної системи підготовки наукових кадрів найвищої кваліфікації [16; 18].

6. Національний класифікатор України ДК 003:2005 «Класифікатор професій» є Державним стандартом у сфері професійно-класифікаційної діяльності. За структурою, концептуальними положеннями, кодами тощо він повністю, а за змістом частково (70,0–75,0%) відповідає своєму міжнародному аналогу – Міжнародній стандартній класифікації занять (ISCO – 88) [15].

7. На час проголошення незалежності в Україні було сім університетів і близько 150 інших закладів вищої освіти. Проведена останнім часом зміна мережі вищих навчальних закладів, надання багатьом із них статусу університету понизили значення цього типу закладу вищої освіти. Нині в нашій країні діють 86 національних університетів, проте немає чіткого розмежування понять «національний», «державний», «регіональний», «місцевий», як і відповідних вимог. Необхідно встановити три рівні градації університетів – національний, державний, регіональний – і розробити відповідні положення та провести акредитацію навчальних закладів щодо відповідності цим положенням [там само].

8. Головною проблемою у розробленні Національної рамки кваліфікацій є забезпечення сумісності Європейської кваліфікаційної рамки і

Загальної кваліфікаційної рамки для загальноєвропейського простору вищої освіти.

Також виділяють актуальні проблеми для наукових досліджень у контексті створення НСК і НРК, що стосуються:

- визначення структури НРК та дескрипторів на основі результатів навчання й учіння, а також критеріальних показників (індикаторів) для оцінювання і самооцінювання діяльності навчальних закладів;

- розроблення і впровадження методики вивчення вимог роботодавців до професійної компетентності робітників та фахівців, здійснення постійного моніторингу ринку праці;

- осучаснення системи підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників навчальних закладів; організації та проведення систематичного навчання фахівців, які займаються питаннями організаційно-методичного забезпечення функціонування Національної системи кваліфікацій;

- вивчення зарубіжного досвіду реалізації докторських програм третього циклу (доктор Phd).

На наш погляд, можна запропонувати для обговорення 9-рівневу НРК, яка цілком співвідноситься з 8-рівневою ЄРК, при цьому збережено особливості вітчизняної системи освіти. Пропонується такий зміст рівнів:

- 1–3-й рівні – загальна середня освіта, при цьому 3-й рівень відповідає вимогам до абітурієнтів і, за необхідністю, може підтверджуватися на початкових етапах навчання у вищому навчальному закладі у межах блоку функціональної грамотності (у структурі підготовчого відділення);

- 4-й рівень – середня професійна освіта;

- 5-й рівень – скорочений цикл вищої освіти (у межах першого циклу/ступеня/рівня) – неповна вища освіта; освітньо-кваліфікаційний рівень – молодший спеціаліст);

- 6-й рівень – базова вища освіта (перший цикл; освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр);

- 7-й рівень – повна вища освіта (другий цикл; освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр);

- 8-й рівень – третій цикл вищої освіти (8 А – рівень доктора Phd (філософії), 8 Б – рівень доктора наук) (див. табл. 1).

Рамка кваліфікацій для європейського простору вищої освіти надає дескриптори для окремих циклів. Кожен дескриптор циклу пропонує типові очікування щодо досягнень і можливостей, пов'язаних з кваліфікацією, що є закінченням цього циклу. Дескриптор *для короткого циклу вищої освіти* (в межах або пов'язаний з першим циклом), розроблений Спільною ініціативою з підвищення якості в рамках Болонського процесу, збігається з результатами навчання на рівні ЄРК 5 (неповна вища освіта; освітньо-кваліфікаційний рівень – молодший спеціаліст). Дескриптор *для першого циклу вищої освіти* рамки кваліфікацій в європейському просторі вищої освіти, узгоджений міністрами, відповідальними за вищу освіту (м. Берген, травень, 2005 р.) в

Таблиця 1

Дублінські дескриптори (знання і розуміння, застосування знань і розуміння, формулювання суджень, комунікативні навички, здатність до самостійного навчання)	Рівні	Копенгагенські дескриптори (знання, вміння, компетентність)
	Рівень 1	+
	Рівень 2	+
	Рівень 3	+
	Рівень 4	+
	Рівень 5	+
+	Рівень 6	+
+	Рівень 7	+
+	Рівень 8 8А 8Б	+

рамках Болонського процесу, збігається з результатами навчання на рівні ЄРК 6 (базова вища освіта; освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр). Ступінь бакалавра має бути основною кваліфікацією, яку надають університети, і підтвердженням кваліфікації для роботи відповідно до набутої професії. Дескриптор для другого циклу вищої освіти рамки кваліфікацій в європейському просторі вищої освіти збігається з результатами навчання на рівні ЄРК 7. Дескриптор для третього циклу вищої освіти збігається з результатами навчання на рівні ЄРК 8 (кваліфікаційні рівні – доктор філософії (8А), доктор наук (8Б)) [22].

Отже, запропонована НРК є оцінкою сіткою для формування вітчизняних кваліфікаційних рівнів відповідно до європейського освітнього простору із збереженням традицій української системи освіти.

Варто наголосити, що Національна система кваліфікацій зміщує акценти з термінів навчання і навчального закладу, де кваліфікацію було отримано, на безпосередню якість професійних знань і здатність їх практичного застосування, що зумовлює конкуренцію між освітніми установами в умовах ринку праці, збільшує значущість самоосвіти і практичного досвіду, полегшує мобільність кваліфікованих фахівців.

Література

1. *Берг Могенс*. Рамка кваліфікацій Європейського Пространства Вищого Образования. – Страсбург, 12–13 декабля 2006 г.
2. *Голубенко О., Морозова Т.* Національна рамка кваліфікацій у контексті Європейських перетворень освітнього простору // Вища школа. – 2009. – №3. – С. 44–57.
3. *Десятов Т.* Національна кваліфікаційна рамка – інструмент модернізації освіти: [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/main.php?query=newstmp/2010_1/04_03/4/

4. *Дмитриева А.В.* Британская система профессиональных квалификаций (NVQs): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ihlondon.ru/2007/07/22/britanskaja_sistema_professionalnykh_kvalifikacij_nvqs.html
5. *Європейська* рамка кваліфікацій (ЄРК) для навчання протягом життя / European Centre for Competence; [неофіційний пер. О.Локшиної].
6. *Зайцева З.* Главная помеха – безразличие ваших вузов: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/print/interview/14085394.html>
7. *Захила Лукас.* Необходимость рассмотрения национальных квалификационных рамок в международной перспективе // Европейский центр развития профессионального образования. – Тирана, 24 октября 2007 г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Loukas.Zahilas@cedefor.europa.eu
8. *Класифікатор* професій. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
9. *Колегія* Міністерства освіти і науки України. Рішення 21.03.2008 р. протокол № 3/1 – 4: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=vrl_4290-08
10. *Концепція* національної системи кваліфікацій (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=vrl_4290-08
11. *Концепція* формування ефективної системи управління підготовкою (перепідготовкою) кадрів // Міністерство праці та соціальної політики України, ДУ НДІ соціально-трудова відносин, 2008.
12. *Короткова Л.І.* Професійний стандарт компетентності з професії «Кравець»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/main.php?query=newstmp/2010_1/04_03/4/
13. *Мет* професійного стандарту. – М., 2007.
14. *Міжнародні* стандарти класифікації професій (МСКП – 88).
15. *Мельник С.В.* Професійно-кваліфікаційна стандартизація України як основа розробки національної системи кваліфікацій та освітніх стандартів (вибірковий матеріал). – Луганськ, 2008.
16. *Національная* рамка кваліфікацій Российской Федерации: Рекомендации / О.Ф. Батрова, В.И. Блинов, И.А. Волошина [и др.]. – М.: Федеральный институт развития образования, 2008. – 14 с.
17. *«Болонський* процес 2020 – Європейський простір вищої освіти у новому десятиріччі»: Комюніке Конференцій Міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти (Лювен і Новий Лувен, 28–29 квітня 2009 р.) [неофіційний переклад].
18. *Олейникова О.Н.* Разработка национальной рамки квалификаций: проблемы и задачи // Центр изучения проблем профессионального образования, Россия. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cvets.ru
19. *Олейникова О.Н.* Обеспечение качества профессионального образования и обучения в контексте Национальной рамки квалификаций – опыт России // Центр изучения проблем профессионального образования, Россия. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cvets.ru

20. *Олейникова О.Н.* Результаты проекта ETF по разработке Национальной рамки квалификаций в России // Центр изучения проблем профессионального образования, Россия. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.cvets.ru
21. *Основні* засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 – 2004 рр.) / За редакцією В.Г. Кременя. Авторський колектив: М.Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабін. – Тернопіль: вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка, 2004. – 147 с.
22. *От Берлина* до Бергена: общий отчёт группы по реализации Болонского процесса // Конференция министров образования. – Берген, 19–20 мая 2005.
23. *Паршина Н.П.* Національна рамка кваліфікацій та ДСПТО, заснований на компетенціях: [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mon.gov.ua/education/prof-tech/topic/prez.ppt>
24. *Система* австралийских квалификаций: [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://studyinaustralia.gov.au/Sia/ru/WhyAustralia/AQF.htm>
25. *Сухарніков Ю.* Диверсифікація вищої освіти в контексті розробки національної рамки кваліфікацій України // Вища школа. – 2009. – №3. – С. 26–43.
26. *Шевчук О.Б.* Проект Закону України про національну систему кваліфікацій // Сектор реєстрації законопроектів №4843 від 16.07.2009.
27. *Яблонський В.А.* Щодо концепції реформування вищої освіти в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.anvsu.org.ua/index.files/Articles/Jablonskiy1.htm>
28. *National* Qualifications Framework: [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vneshtorgclub.ru/vtc-nqf.html>

Анотації

Світлана СИСОЄВА

Створення Національної системи кваліфікацій – проблема загальнонаціонального рівня

У статті розглядаються актуальні проблеми створення Національної системи кваліфікацій (НСК) і її головної складової – Національної рамки кваліфікацій (НРК); проаналізовано сутність, ключові поняття та структуру Національної системи кваліфікацій; розглянуто нормативно-правові, організаційно-технологічні та науково-методичні проблеми створення НСК і розроблення НРК.

Ключові слова: Національна система кваліфікацій, Національна рамка кваліфікацій, ринок праці.

Светлана СЫСОЕВА

Создание Национальной системы квалификаций – проблема общенационального уровня

В статье рассмотрены актуальные проблемы создания Национальной системы квалификаций (НСК) и ее главной составляющей – Национальной рамки квалификаций (НРК); проанализированы сущность, ключевые понятия и структура Национальной системы

квалификаций; рассмотрены нормативно-правовые, организационно-технологические и научно-методические проблемы создания НСК и разработки НРК.

Ключевые слова: Национальная система квалификаций, Национальная рамка квалификаций, рынок труда.

Svitlana SYSOEVA

Creation of National system of qualifications – a problem of a national level

The article describes the urgent problems of establishing the National system of qualifications and its central component – the National qualifications framework; examined the nature, key concepts and structure of the National qualifications framework; considered legal, organizational, technological, scientific and methodological problems of creation of the National system of qualifications and the development of the National qualifications framework.

Keywords: the National system of qualifications, the National qualifications framework, a labour market.

ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО ІНФОРМУЄ

Лоза О.Б. Особиста безпека дитини: навч. посіб. для педагогів та батьків / О.Б. Лоза. – Суми: Університетська книга, 2005. – 383 с.

Безперечно, найбільшою радістю й щастям для кожної сім'ї є діти. Заради них ми живемо та працюємо, адже діти є нашими нащадками і продовжувачами роду, а отже, вони – майбутнє країни, потенціал її розвитку. Серед усього розмаїття проблем держави необхідно окреслити те коло питань, які визначають її подальший розвиток. До цього кола належить і проблема захисту життя та здоров'я дитини, що набуває особливої державної ваги з огляду на наслідки демографічної кризи в Україні.

Курс «Захист життя та здоров'я дітей, поведінки в надзвичайних ситуаціях» саме і розрахований на підвищення рівня обізнаності наших дітей, необхідного для їхньої особистої безпеки та нормальної життєдіяльності, комфортного самопочуття у навколишньому середовищі, серед однолітків і дорослих. Автор книги ознайомлює хлопчиків та дівчаток з можливими надзвичайними ситуаціями вдома, на вулиці чи в дитсадку, із стихійними явищами природи.

Останній розділ написано на прикладі діяльності дошкільного навчального закладу №61 Сумської області, де вихователі створюють оптимальні умови для розвитку в дітей пізнавальної активності, спонукають до пошуку алгоритму поведінки в нестандартній ситуації, використовують проблемні запитання, ситуативні та логічні вправи, народну творчість й оповідання, доступні для сприймання дошкільниками.

Посібник розрахований на вихователів, батьків та фахівців, які опікуються проблемою захисту життя і здоров'я дітей.

Р.П. ГАВРИЛЮК,
науковий співробітник відділу наукового опрацювання документів ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського